

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет ветеринарної медицини

Спеціальність 6.710101 –
“Ветеринарна медицина”
Допускається до захисту
Зав. кафедрою терапії,
фармакології
та клінічної діагностики,

к. вет. н., доцент

В. М. Мусієнко

“ _____ ” _____ 2013 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

**На тему: «Профілактика субінволюції матки корів у господарстві
ПСП «Авангард» Бахмацького району Чернігівської області»**

Студент – дипломник:

О. А. Кирута

Керівник:

О. І. Скляр

Консультанти:

1. З охорони праці
2. З екологічної експертизи ветеринарних заходів
3. З економічної ефективності
ветеринарних заходів

О. В. Семерня

Т.І. Фотіна

А. І. Фотін

Рецензент: _____

Суми – 2013

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра терапії фармакології та
клінічної діагностики

Спеціальність **6.710101**

“Ветеринарна медицина”

“Затверджую”

Зав. кафедрою _____
“ _____ ” _____ 201 р

ЗАВДАННЯ НА ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

(прізвище, ім'я по батькові)

Тема: «Профілактика субінволюції матки корів» ПСП «Авангард»
Бахмацького району, Чернігівської області.

1. _____

Затверджено наказом по університету від “ ___ ” _____ 20 р

2. Термін здачі студентом виконаної роботи у деканат _____

3. Вихідні дані до проекту (роботи) _____

4. Зміст роботи (перелік питань, що розробляються в роботі)

5. Перелік графічного матеріалу

6. Рецензенти по дисертації

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
З охорони праці	Семерня О.В.		
З екологічної експертизи ветеринарних заходів	Фотіна Т.І.		
З економічної ефективності ветеринарних заходів	Фотін А.І		

7. Дата видачі завдання _____

Керівник дипломної роботи : _____
(підпис)Завдання прийняв до виконання : _____
(підпис)

Зміст

ЗАВДАННЯ НА ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	
РЕФЕРАТ.....	7
1. Вступ.....	8
2. Огляд літератури.....	9
3. Власні дослідження.....	17
3.1 Умови виконання дослідження та матеріали і методи.....	17
3.2 Результати власних досліджень	22
3.3 Обговорення власних досліджень.....	25
3.4 Економічна ефективність ветеринарних заходів.....	26
4. Охорона праці ветеринарних працівників на виробничому об'єкті.....	30
5. Екологічна експертиза ветеринарних заходів.....	38
6. Висновки і пропозиції господарству.....	41
Список використаної літератури.....	42
Додатки.....	45

РЕФЕРАТ

Дипломна робота Кирути О.А. на тему: «Профілактика субінволюції матки корів» виконувалась у 2013 році на кафедрі терапії, фармакології та клінічної діагностики Сумського національного аграрного університету та в умовах ПСП "Авангард" Бахмачького району Чернігівської області. Робота виконана на 42 сторінках друкованого тексту та містить наступні розділи: «Вступ», «Огляд літератури», «Власні дослідження», «Охорона праці», «Охорона навколишнього середовища», «Висновки та пропозиції», «Список використаної літератури», «Додатки».

Корів підбирали за принципом аналогів. Діагноз встановили в основному за ректальним дослідженням. Для реалізації нашої мети були сформовані три групи корів: дві дослідні і контрольна по 8 голів у кожній. Мета роботи – порівняти ефективність терапевтичних заходів при лікуванні корів хворих на субінволюцію матки.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані завдання:

- вивчити літературні джерела які в яких висвітлюється дана проблема;
- проаналізувати показники захворюваності корів на субінволюцію;
- визначити причини, що призводять до субінволюції корів;
- провести лікування тварин за різними схемами та виявити найбільш ефективну з терапевтичної точки зору;
- порівняти ефективність використання запропонованих методів лікування

Першу дослідну групу лікували введенням іхглюковіту у паравагінальну клітковину у дозі 10 мл на 100 кг живої ваги через 48 годин повторяли.

Другу дослідну групу також лікували введенням іхглюковіту у паравагінальну клітковину у дозі 10 мл на 100 кг живої ваги та проводили ін'єкцію молозива внутрішньомязево 20 мл на голову через 48 годин повторяли.

Третя група була контрольною якій не застосовували лікування.

1. Вступ

Субінволюція матки (*Subinvolutio uteri*) – це уповільнення що відбуваються після пологових процесів, її зворотній розвиток до передвагітного стану. Хворіють усі види тварин особливо корови.

Внаслідок послаблення скоротливої функції міометрія в порожнині матки накопичуються лохії, що викликає розтягування стінок матки, перешкоджає їх скороченню. Через відкритий цервікальний канал можуть проникати мікроорганізми, для яких лохії служать гарним живильним середовищем, лохії починають розкладатися, продукти їх розпаду і токсини мікробів всмоктуються і викликають інтоксикацію організму.

Особлива небезпека субінволюції матки у тому, що вона призводить до появи гострих і хронічних післяродових ендометритів, різних функціональних розладів яєчників і інших патологічних процесів статевого апарату і, як наслідок – безплідність. Ця патологія є найпоширенішою всіх післяродових захворювань у корів, при цьому спостерігається значне скорочення терміну продуктивного використання тварин, тобто їх вибраккування, тому необхідно надати велику увагу вивченню питань етіології, патогенезу, лікування і профілактики цього захворювання.

Ця патологія відноситься до числа найпоширеніших зі всіх післяродових захворювань корів. На молочних промислових комплексах частота субінволюції матки досягає 40-60 % і більше. Особливо часто вона реєструється в зимово-весняний період.

При субінволюції матки ослабляється її скоротлива функція, сповільнюється ретракція м'язових волокон, затримується регресія карункулів, відновлення структури ендометрія, кровоносних судин матки, її зв'язкового апарату, внаслідок чого порушуються атрофічно-дегенеративні, а в подальшому і регенеративні процеси, властиві нормальному перебігу післяродового періоду.

2. Огляд літератури

Причини субінволюції матки – це незбалансований, неповноцінний раціон, відсутність активного моціону (особливо в другій половині вагітності), вітамінна і мінеральна недостатність, надмірне згодовування соковитих кормів (силосу, барди, жому). Різні захворювання, що ослабляють тварин, а також інші зовнішні і внутрішні чинники, що знижують нервово-м'язовий тонус організму (Гончарів В. П., Коропів В. А., 1981).

Р. В. Зверева, А. І. Сергієнко (1981) встановили, що у корів з субінволюцією матки за одну добу до пологів накопичується в крові відносно високий рівень прогестерону при низькій концентрації естрадіолу. У корів з субінволюцією матки через 12-24 діб після отелення виникає швидше зниження концентрації естрадіолу і повільне – прогестерону, в порівнянні з тваринами з нормальним перебігом післяродового періоду. Одночасно встановлено нижчий зміст простагландіна ф-2 альфа в крові корів з субінволюцією матки, як за 1 добу до отелення, так і в перші 10 днів після нього (Терешенков А.С., 1990).

Скорочення стінок матки ослаблені (гіпотонія) або відсутні (атонія), збудливість міометрія знижена, ретракція м'язових волокон сповільнена, матка стає в'ялою, в порожнині її накопичуються лохії.

Ранніми ознаками субінволюції матки є: виділення рідких кров'яних лохій і вібрація середніх маткових артерій після закінчення 4-5 днів після пологів (у корів) або відсутність лохильних виділень в перші 5-6 днів після пологів, що пов'язане із зниженим тонусом матки.

У подальшому спостерігається подовження лохіального періоду (у корів понад 16-17 дні, іноді до 30 днів і більш). Лохії темно-коричневого кольору, консистенції що мажеться, або рідкі брудно-сірого кольору з неприємним запахом. Збільшення виділення лохій спостерігаються вранці, під час лежання тварини (Гончаров В. П., Коропов В. А., 1981). Г. Харута (2002) указує, що субінволюція матки часто виникає в результаті перерозтягнення матки під час вагітності. Такий стан спостерігається при водянці плоду і

плодових оболонок, при багатоплідді у одноплідних тварин і при перерозвитку плодів. Часто спостерігається також після важких пологів, затримання посліду і при загальній слабкості організму, обумовленому різними причинами.

А. І. Сергієнко (1984) вважає, що виникнення субінволюції матки можливе на фоні маститів, в результаті яких порушується рефлекторний зв'язок між маткою і молочною залозою, а також в результаті недостатнього прояву материнського інстинкту породіллею, якщо їй не надається можливість облизати теля.

При субінволюції матки розвивається гіпотонія або атонія маткової мускулатури і сповільнена ретракції її м'язових пластів. В результаті порожнина матки зменшується поволі, в ній скоплюються лохії. Мікроорганізми, проникаючи в матку, викликають розкладання лохій, які набувають темно - бурого або сіруватого кольору з неприємним запахом. Продукти розпаду лохій, всмоктуючись, визивають інтоксикацію організму і післяродову сапремію. Для такого стану характерне незначне пригнічення, пониження або відсутність апетиту, зниження удою і розлад шлунково-кишкового тракту (Харута Г., Ордін Ю., Івасенко Б., 1997).

При вагінальному дослідженні відмічають гіперемію і набряк слизових оболонок піхви і вагінальної порції шийки матки, відкритий канал її (понад 12-14 дні) (Терешенков А. З., 1990).

За даними А. Н. Турченко (1988) з 374 врахованих отелень виділення лохій до 14-го дня припинилося тільки у 43,6 % тварин, з 14-го по 22-й день - у 24,3 %, а після 23-го дня - у 32,1 % корів.

При ректальному дослідженні, проведеному на 7-12-у добу після пологів, встановлюють, що матка збільшена, розтягнена і опущена в черевну порожнину. Стінка матки в'яла, не відповідає скороченням на масаж, або слабо скорочується, відчувається флюктуація рогу, що служив плодівмістилищем. Нерідко через стінку матки промацуються карункули. У одному з яєчників знаходять жовте тіло.

А. Кузьміч (2000) реєстрував у 65-70 % корів субінволюцію матки, яка часто спостерігалася і після нормальних пологів. У подальшому у всіх цих тварин розвивався ендометрит. Загальний стан тварини частіше не змінено. Проте у ряді випадків при інтенсивному розкладі лохій відбувається інтоксикація організму. При цьому у тварини проявляється пригнічення, знижується апетит, порушується діяльність серцево-судинної, системи травлення, зменшується молочна продуктивність, нерідко виникають мастити, а також ускладнення субінволюції матки ендометритом і сепсисом (Заянчковській І. Ф., 1992).

Якщо вчасно не вжиті необхідні лікувальні заходи, то субінволюція матки приймає хронічну течію. При цьому впродовж декількох тижнів спостерігається виділення лохій, матка збільшується в розмірі, її стінки стають в'ялі або ущільнюються, порушується статева циклічність або характерна безрезультативність багатократних запліднень. Так при хронічній субінволюції матки А. Раєвський, Б. Поліщук (1997) знаходять збільшення її розмірів, нерівномірність потовщення стінок, рогів за рахунок наявності збільшеної порожнини із залишками карункулів у вигляді сосочків на поверхні слизистої оболонки, дистрофічні процеси покривного епітелію, атрофію і дистрофію маткових залоз, і клітинну інфільтрацію стромы ендометрія.

Виходячи з цього, потрібно відзначити, що головна небезпека субінволюції матки у тому, що вона часто приводить до появи гострих і хронічних ендометритів і різних функціональних розладів в яєчниках.

Основні задачі лікування корів з субінволюцією матки – це відновлення тонусу і скоротливої функції міометрія, стимуляція процесів регенерації епітеліальних тканин в матці, підвищення загальної резистентності організму і недопущення ендометриту.

Ефективним може бути тільки комплексне лікування, в основі якого лежить застосування одночасно симптоматичних і загальноностимулюючих засобів.

Хворій тварині призначають активний щоденний моціон, повноціну годувлю і добротний догляд (Юров В. І., 2002).

З метою збудження або посилення скорочень маткової мускулатури 2-3 рази щодня проводять ректальний масаж матки, а також призначають екстракт або препарати споринії (0,05 % розчин ерготалу в дозі 6-8 мл, розчин ергометрину в такому ж дозуванні), підшкірно пітуїтрин або окситоцин по 4,5-6 ед. на 100 кг маси, синестрол, прозерін, прогнатол (1 % розчин 4-6 мл), мамофізин в дозі 12,5 – 15 ед. на 100 кг живої маси (Терешенков А. З, 1990).

У. П. Гончаров, В. А. Карпов (1991) відзначають, що при субінволюції матки чутливість її мускулатури до препаратів (окситоцин, пітуїтрин, мамофізин) різко знижена, тому для посилення утеротонного ефекту доцільно за 30-40 хв. до їх застосування ввести корові підшкірно або внутрішньом'язовий 2 мл 2 % розчину синестрола, одноразово.

Застосовують внутрішньом'язовий простагландин F 2 α – 2,0 одноразово. Окситоцин або пітуїтрин можна вводити внутрішньовенно або внутріаортально в дозі 8-10 ОД. на 100 кг маси тварини. В цьому випадку препарати викликають швидке і різке посилення скорочень матки. Ефективним є застосування тканинного препарату (екстракт з селезінки і печінки) в дозі 15-20 мл або біостимульгина в дозі 20-40 мл підшкірно, при необхідності ін'єкції повторюють через 5-7 днів (Нежданов А. Р., Іноземцев В. П., 1999).

З метою нормалізації обміну речовин і активізації відновних процесів в тканинах матки можна призначати вітаміни А, Д, Е,

У. П. Кленов, Е. Ф. Лютов (1992) встановили позитивний вплив молозива, введеного підшкірно в дозі 25-30 мл, при інволюції статевих органів і відновлення статевої активності.

Для підвищення загального тону організму і скоротливих функцій матки особливо при явищах інтоксикації, вводять внутрішньовенно 200-500 мл 40%-ного розчину глюкози, 100-150 мл 10 %-ного розчину хлориду

кальцію або 100-200 мл камагсола 1 раз на добу протягом 2-3 днів, іноді і триваліший час.

Із засобів загальностимулюючої терапії можна застосувати: аутогемотерапію – три внутрішньом'язових ін'єкцій в наростаючих дозах по 30, 100 і 120 мл через кожні 48 годин; триразову внутрішньовенну ін'єкцію 1% розчину іхтіолу на 20 % розчині глюкози в дозі 200 мл з інтервалом 24 години (Гончаров В. П., Коропів В. А, 1981).

При хронічній субінволюції матки, гіпофункцією яєчників, що супроводжується, естуфалан вводять коровам в дозі 500 мкг в поєднанні з іхтіолотерапією і ін'єкціями окситоцину. На 11 день курсу лікування тваринам ін'єктують гонадотропін СЖК в дозі 3,0 –3,5 тис. МЕ.

Разом із загальною терапією, при субінволюції матки призначають місцеве лікування. Регулярно проводять ректальний масаж тіла і рогів матки протягом 3-5 хвилин, всього 4-5 сеансів.

М. У. Силаєва, В. М. Шаршаков (1989) пропонують використовувати, при лікуванні корів хворих на субінволюцію матки, нафталанську нафту і її фракції, що володіють болезаспокійливими, протизапальними і розсмоктуючими властивостями.

Для введення нафталану використовували гумову трубку, скляну воронку і 100-200 граммовий шприц. При лікуванні хронічного процесу препарат вводили в дозі 50-60 г при гострому 60-80 г, підігріваючи до 40 °С.

Препарат застосовували в перші дні щодня, потім через кожні 2-3 днів до одужання. Одночасно з лікуванням поліпшувалося і їх годування.

Через 30 хвилин після введення препарату в порожнину матки, проводили масаж через пряму кишку.

В результаті, з 12 корів хворих на субінволюцію матки, 9 видужали після 5 лікувальних процедур. А у трьох хворих корів одужання проходило поволі. А. Р. Нежданов, В. П. Іноземцев (1996) з метою профілактики і лікування корів при субінволюції матки застосовували стерильний 7 % розчин іхтіолу на 40 % розчині глюкози в дозі 10 мл внутрішньом'язево.

Г. В. Зверева та ін. (1981) з успіхом застосовувала внутрішньоаортальне введення 1 % новокаїну в дозі 100 мл з додаванням пеніциліну, стрептоміцину (по 500 тис. ОД.) і 10 ОД окситоцину.

Хороший лікувально-профілактичний ефект при 3-4 введеннях з інтервалом 48 годин, при цьому дослід проводився на 10200 коровах. В результаті застосування цього методу і інших заходів число безплідних корів знизилося на 7 % (Терешенков А. З., 1990).

У ряді випадків для видалення лохій з матки промивають її порожнину 2-5 % розчином натрію хлориду, калія перманганату або фурациліну 1 : 5000, 1-2 % розчином ваготіла і іншими розчинами антимікробних засобів. Введений розчин з лохіями ж видаляють за принципом сифона або за допомогою відсмоктуючих приладів (Турченко А. Н., 1988). У разі ускладнення сепсису або ендометриту застосовують відповідне лікування.

У. А. Самойлов (1988) досяг високої ефективності при лікуванні корів при гострій і хронічній субінволюції матки в результаті комплексного застосування естуфалану, засобів неспецифічної терапії, окситоцину і гравогормону з урахуванням функціонального стану яєчників.

Естуфалан – синтетичний аналог простогландина Ф два альфа – 17, 18, 19, 20 – тетрабор – 16 (М – хлорфенокси) простогландина Ф – два альфа (клопростенол). Естуфалан викликає регресуючу дію на жовте тіло яєчників, знімає гальмуючу дію прогестерону на гіпоталамо-гіпофізарний комплекс, що сприяє зростанню фолікулів в яєчниках, збільшенню рівня естрогену в крові, прояву тічки, охоту і подальшої овуляції в дорослих фолікулах. Препарат підсилює скоротливу функцію матки і проявляє біологічну дію тільки за наявності в яєчниках активно функціонуючих жовтих тіл.

Для лікування корів, хворих на гостру форму субінволюції матки естуфалан вводять в дозі 500 мкг внутрішньом'язово, одноразово з одночасним призначенням засобів етіотропії, патогенетичної і симптоматичної терапії. Для лікування корів з хронічною субінволюцією матки, за наявності в яєчниках функціонуючих, персистентних жовтих тіл

або лютеїнових кліток, естуфалан вводять в дозі 500 міліграм в поєднанні з підшкірною іхтіолотерапією (6 ін'єкцій 7 % розчину іхтіолу, приготованого на 0,85 % розчині хлориду натрію, з 48 годинним інтервалом в збільшуючи-знижуючих дозах – 20, 25, 30, 35, 30 і 25 мл) з ін'єкціями окситоцину в дозі 8-10 ОД. на 100 кг маси тіла на 2, 3 і 4 дні в курсі лікування. На 11 день естуфалан вводять повторно в тій же дозі в поєднанні з гонадотропіном СЖК в дозі 1,5-2 тис. МЕ.В. П. Кльонон, Е. Ф. Лютов (1982) застосували амністрон в дозі 2 мл внутрішньом'язево через 5-7 годин після виведення посліду двічі з інтервалом дві доби для зменшення лохіального періоду і підвищення заплідненості корів.

В. І. Юров для прискорення інволюції матки і профілактики її субінволюції в промисловому молочному скотарстві рекомендують застосовувати 0,5 % розчин прозеріна в дозі 0,8 мл на 100 кг маси підшкірно по одній ін'єкції в день протягом 5-7 днів підряд.

Заслуговує уваги метод профілактики субінволюції матки шляхом підшкірного введення тільним коровам 20-30 мл молозива, одержаного від корів зразу після отелення. Також введення підшкірно аутомолозива одноразово, не пізніше 10 годин після отелення. Молозиво містить велику кількість імуноглобулінів і інших білкових з'єднань, діючих за принципом неспецифічної протеїнотерапії. Крім того, введене підшкірно молозиво володіє гонадотропною і естрогенною дією, активізує моторну функцію матки.

Для профілактики післяродових ускладнень застосовують синергічну суміш фармазину з селенітом натрію на 0,5 % розчині новокаїну в дозі 5 мл перед отеленням двічі з інтервалом 36-38 годин до і після отелення.

Хороший лікувальний ефект дає інтравагінальне застосування 17-й – 18-й, 20-й, 22-й день після отелення підігрітого до 45 °С сапрокеля. Під його впливом активізується скоротлива функція матки, настає швидше виведення лохій з порожнини матки, поліпшуються обмінні і регенеративні процеси в статевих органах.

При скупченні в матці великої кількості лохій і відсутності позитивних результатів після застосування маткових засобів, слід видалити вміст з матки шляхом відсмоктування вакуум-насосом. В окремих випадках, коли вміст, що скоплюється в порожнині матки, має неприємний запах і з'являються ознаки інтоксикації організму, доцільно промити матку антисептичними розчинами: 2-3 % розчином двовуглекислої соди, 3-5 % розчином натрію хлориду, фурациліна 1 : 5000, етакридина-лактату 1:1000, йоду (7 частин кристалічного йоду, 2 частини калія йодиду на 1000 –1500 мл кип'яченої води і ін.). При цьому, необхідно повністю видалити введений розчин з порожнини матки (Жидков Д., Гришко Д., Шерстюк Д., 2000).

Для профілактики субінволюції матки тільним коровам в сухостійний період надають активний моціон і повноцінну годівлю. Полянцев Н. І. (1986) рекомендує двократно ін'єктувати ензапрост в дозі 20 міліграм через 24 і 72 години після отелення, що знижує кількість випадків субінволюції матки в 2,3 рази. В. З. Шипілов, В. А. Чирков (1987) рахують, що для забезпечення високого рівня відтворення стада в умовах промислового тваринництва і профілактики післяродових ускладнень необхідно проводити загальну гінекологічну диспансеризацію корів.

Диспансеризація передбачає систематичну роботу по виявленню і лікуванню хворих тварин з патологією репродуктивних органів. А. Н. Турченко, З. П. Кудінова (2002) пропонують для профілактики акушерсько-гінекологічних патологій у корів застосовувати препарат каролін (на основі природного бета-каротину з біомаси культури гриба *Blakeslea trispora*) в поєднанні з вітаміном Е і селеном, що підвищує здатність родостатевого апарату і підвищує заплідненість тварин.

Ефективним засобом є електростимуляція низькочастотними модельованими імпульсами. Вже через 15хв. після початку сеансу в крові збільшується концентрація біологічно активних речовин - серотоніну і гістаміну, значно підсилюючи скорочення матки (Шипілов В. З., Чирків В. А., 1987).

3. Власні дослідження

3.1. Умови виконання досліджень та матеріали і методи.

Характеристика господарства ПСП „Авангард” розташоване у лісостеповій зоні України на півночі Чернігівської області Бахмацького району с. Курінь на відстані 15 км від районного центру. В господарстві розводиться та утримується українська чорно-ряба молочна порода корів.

Кліматичні умови характеризуються помірно-теплим літом з достатньою кількістю опадів та сніжною зимою з нестійкою погодою. У календарному році 110 днів з температурою $+15^{\circ}\text{C}$ та вище, безморозний період 150–160. Територія господарства входить у склад східного агрогрунтового району лівобережної частини лісостепу України. У ньому клімат помірно - континентальний. Рельєф місцевості частково пересічений ярами та балками. У таблиці 1 та 2 наведено розмір та структуру земельних угідь, посівних площ у 2012 р. Молочне тваринництво – одна з провідних галузей сільськогосподарського виробництва. У господарстві є 1299 голови великої рогатої худоби, зокрема 398 корів.

Господарство благополучне по гострих інфекційних і інвазивних хворобах. Минулий 2012 рік став для господарства роком значного зниження виробництва сільськогосподарської продукції

Зниження виробництва сільськогосподарської продукції відбулося у зв'язку із значним зниженням закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію і, як наслідок, нерентабельністю тваринницької галузі.

Відтворення стада великої рогатої худоби є одним з найскладніших процесів. Важливим чинником зростання виробництва молока і м'яса є збільшення виходу телят на 100 голів маток. У господарстві вихід телят низький, це обумовлено рядом причин. Перш за все, це неправильний зміст і використання тварин, також неповноцінне і недостатнє годування. Все це викликає зниження резистентності тварин і схильність їх різним акушерсько-гінекологічним захворюванням (післяродові ендометрити, вагініти, мастити і ін.).

Основою зимового раціону дійних корів є солома ячменна, силос кукурудзяний. Основним концентрованим кормом є дерть ячменна.

Для покращення загального фінансового стану господарства і безпосередньо галузі тваринництва необхідно як можна швидше оновити машинотракторний парк. Заготовляти кращі корми, поліпшити умови утримання тварин, забезпечити щоденним моціоном. Організувати чітку роботу зооветеринарної служби, упровадити автоматизацію і механізацію виробничих процесів.

Таблиця 3.1

Кількість тварин у господарстві ПСП «Авангард» 2012 рік

Статеві-вікові групи тварин	кількість
ВРХ всього	1299
У т.ч. корови	398
Молодняк і доросла худоба на відгодівлі	901
Всього свиней	436
У т.ч. основних свиноматок	25
Кнурів	5
Молодняк і свині на відгодівлі	406
Коні	7

Таблиця 3.2

Економічна ефективність скотарства ПСП «Авангард» 2012 рік

Показники	Отримані результати
Кількість корів, гол.	398
Середній надій на корову , кг.	2618
Реалізовано молодняка, гол.	318
Отримано телят на 100 корів по господарству, гол.	85
Середньодобовий приріст ВРХ , г.	417
Витрати кормових одиниць на 1 ц продукції:	
Молока	1,28
Приросту ВРХ	16,7
Собівартість 1ц продукції , грн.	
Молока	48,85
Приросту ВРХ	452,70
Вироблено на 100 га с/г угідь, ц	
Молока	364
М'яса	57
Рентабельність виробництва %	
Молока	48
Приросту ВРХ	- 9
По господарству цілому	
Одержано прибутку тис. грн..	618
У т. ч від рослинництва	445
У т .ч від тваринництва	173

Незадовільний економічний стан у ПСП «Авангард» у тому числі і тваринництві виникли з причини низького рівня механізації, недотримання

врожаю і як наслідок незадовільне забезпечення тварин кормами і незбалансованість раціонів годівлі за поживними речовинами.

Матеріали та методи дослідження. Гінекологічні захворювання, що розвиваються в результаті субінволюції матки у корів, гальмують зростання поголів'я великої рогатої худоби і його продуктивність. Сервіс-період подовжується, не відбувається своєчасного запліднення, або воно безрезультативне, що приводить до яловості і передчасного вибраковування худоби, що є економічно не вигідним.

Матеріалом для дослідження служили корови Української чорно-рябої породи у віці від чотирьох до шести років. Корови мали середню вгодованість, знаходилися в однакових умовах та з однаковою годівлею. Тварини які телилися поступово були розділені на 3 групи по 8 голів, відразу після отелення.

Група №1

Тваринам даної групи вводили в паравагінальну клітковину дворазово через 48 годин іхглюковіт. Перший раз вводили зразу після розтелення або не пізніше другого дня.

Група № 2

Тваринам цієї групи також вводили іхглюковіт у таких же дозах але разом з молозивом. Попередньо молозиво було досліджено на мастит.

Група № 3 (контрольна)

Тваринам контрольної групи нічого не вводилося, лише велося спостереження і проводилося ректальне дослідження з метою виявлення субінволюції матки.

Таблиця 3.3

Схема лікування

№ гру-пи	К-ть тва-рин	Схема лікування	Результат лікування (Сервіс період– доба)
I До-слі-дна	8	В паравагінальну клітковину дворазово через 48 годин іхглюковіт по 10 мл на 100 кг. перший раз вводили зразу після розтелення або не пізніше другого дня.	39
II До-слі-дна	8	Вводили іхглюковіт у таких же дозах але разом з 20 мл на голову Попередньо молозиво було досліджено на мастит.	31
III кон-тро-ль-на	8	Тваринам контрольної групи нічого не вводилося, лише велося спостереження і проводилося ректальне дослідження з метою виявлення субінволюції матки.	47

Дослідження проводили в господарстві ПСП «Авангард» Бахмацького району Чернігівської області, в зимово-стійловий період.

Матеріалом для дослідження служили корови Української чорно-рябої породи у віці від чотирьох до шести років. Корови мали середню вгодованість, знаходилися в однакових умовах та з аналогічною годівлею. Тварини які телилися умовно були розділені на 3 групи по 8 голів, відразу після отелення.

3.2 Результати власних дослідження

Таблиця 3.6

Профілактика субінволюції матки з використанням двофазового введення їхглюковіту, (1 дослідна група).

№ пп	№ тва рини	Дата оте- лення	Проход- ження родів	Час від- ділення посліду (годин)	Період виділен ня лохій (днів)	Дата при- ходу в охоту	Час від отелення до злучки (днів)
1	1166	18. 12.12	Без ускладнень	4	7	27.01.13	39
2	1245	21.12. 12	Без ускладнень	9	14	2.02.13	42
3	1151	29.12.12	Без ускладнень	7	9	7.02.13	39
4	1131	2. 01. 13	Без ускладнень	4	10	10.02.13	38
5	1189	6.01. 13	Без ускладнень	5	9	13.02.13	37
6	1244	9. 01.13	Без ускладнень	6	11	23.03.13	44
7	1234	21.01. 13	Без ускладнень	7	11	24.02.13	33
8	1141	22. 01.13	Без ускладнень	4	8	25.02.13	35

Як видно із табл. 3.6 у корів роди проходили без ускладнень сервіс-період при застосуванні їх глюковіту становить, у середньому 38 діб. Послід

відходив, у середньому протягом 6 годин. Виділення лохій закінчувалось, у середньому, через 10 діб.

Таблиця 3.7

Профілактика субінволюції матки з використанням двофазового введення іхглюковіту та молозива (2 дослідна група).

№ пп	№ тварини	Дата отелення	Проходження родів	Час відділення посліду (годин)	Період виділення лохій (днів)	Дата приходу в охоту	Час відотелення до злучки (днів)
1	1190	1. 12. 12	Без ускладнень	6	10	26.12.12	25
2	1094	6.12. 12	Без ускладнень	7	8	7.01.13	32
3	1273	11.12. 12	Без ускладнень	6	7	8.01.13	29
4	1134	21.12.13	Без ускладнень	4	8	18.01.13	29
5	1118	1. 01. 13	Без ускладнень	2	5	3.02.13	33
6	1245	17. 01.13	Без ускладнень	3	10	15.02.13	28
7	1253	23. 01.13	Без ускладнень	5	8	20.02.13	27
8	1293	23.01.13	Без ускладнень	5	7	23.02.13	30

За даними табл. 3.7 можна констатувати, що сервіс-період у даної групи тварин, у середньому, становив 29 діб, що менше на 9 діб ніж у корів першої групи. В той же час, період виділення лохій, у середньому, склав 8 діб, що менше на 2 доби порівняно з першою групою, період виділення посліду був у межах 4,7 години.

Таблиця 3.8

Контрольна(базова група).

№ пп	№ тва рини	Дата оте- лення	Проход- ження родів	Час від- ділення посліду (годин)	Період виділен ня лохій (днів)	Дата при- ходу в охоту	Час від отелення до злучки (днів)
1	1243	3. 12. 13	Без ускладнень	8	15	21.02.13	48
2	1175	11.12. 13	Без ускладнень	6	15	27.01.13	46
3	1187	19.12. 13	Без ускладнень	10	14	2.10.13	52
4	1124	1. 01. 13	Без ускладнень	12	11	20.02.13	48
5	1105	8. 01. 13	Без ускладнень	9	13	25.02.13	47
6	1094	17. 01.13	Без ускладнень	12	12	1.03.13	45
7	1190	23.01.13	Без ускладнень	5	16	19.03.13	56
8	1264	23.01.13	Без ускладнень	8	13	13.03.13	50

Як видно із табл. 3.8 де коровам після розтелення не проводили профілактики субінволюції матки сервіс- період склав 49 діб, що більше на 10 діб ніж у корів першої групи та на 20 днів більше ніж у другій групі.

Разом з тим, послід відділявся значно довше. Так, у середньому, послід відділявся довше на 2,8 години порівняно із коровами першої групи та на 4,1 годину порівняно з коровами другої групи. Також подовжився час виділення лохій на 5,7 та 3,7 доби порівняно з першою та другою групою.

3.3. Обговорення власних досліджень

За результатами наших досліджень найбільш ефективною виявилась схема профілактики субінволюції матки у другій групі де застосовували двохразове введення іхглуковіту та молозива. Так, сервіс-період у даній групі становив 29 дібу. Менш ефективною виявилась схема профілактики субінволюції у групі 1 (застосуванням іхглуковіту без молозива). Сервіс-період у даній групі був, у середньому, у межах 38 діб. У тварин третьої групи де не застосовувались лікарські препарати для профілактики субінволюції матки сервіс-період становив 49 діб. Разом з тим, у тварин третьої контрольної (базової) групи значно довше відділявся послід та продовжувалось виділення лохій. Вони були темно-коричневого кольору, консистенції що мажеться. При ректальному дослідженні встановлено: матка збільшена, розтягнута і опущена в черевну порожнину, стінки матки в'ялі, не відповідають скороченням на масаж, відчувається флуктуація рогу, що служив плодомістилицем. Загальний стан тварин задовільний.

Таким чином, при проведенні досліду встановлено, що профілактика субінволюції матки з використанням іхглуковіту та молозива є досить ефективною і може використовуватися в господарстві з мінімальними економічними затратами.

3.4. Розрахунок економічної ефективності

У багатьох господарствах, що займаються молочним скотарством поширена субінволюція матки у корів. Економічний збиток від цього захворювання складається із збитку від недоотримання приплоду, зниження молочної продуктивності. Разом з тим, при застосуванні лікарських препаратів умовах сучасного тваринництва необхідно враховувати доцільність ветеринарних заходів і економічну ефективність.

Ціна 1 л молока – 3,0 грн.

Ціна теляти визначається по формулі:

$3,61ц \cdot Ц$, где:

$3,61ц$ – кількість молока, яку можна одержати за рахунок кормів, використаних на утворення одного теляти.

Кількість днів безплідності ми рахуємо, починаючи з 30 дня після отелення.

Щодня безплідності призводить до збитку у розмірі недоотримання 3-х літрів молока.

Кількість днів безплідності склала по:

I гр. – 55 днів

II гр. – 2 дня

III гр. – 132 днів

1. Збиток від недоотримання молока складає,

$$З_1 = M (V_3 - V_{хв}) * T * Ц . \quad \text{де,}$$

M- кількість тварин

$V_3 - V_{хв}$ середньодобова кількість молока

T- кількість днів безплідності

Ц закупівельна ціна одиниці продукції

- в першій групі:

$$З_1 = 8 (13,1 - 10,1) * 55 * 3,0 = 3960 \quad \text{грн}$$

- в другій групі

$$З_1 = 8 (13,1 - 10,1) * 2 * 3,0 = 144 \text{ грн}$$

- в третій групі

$$З_1 = 8 (13,1 - 10,1) * 132 * 3,0 = 9504 \text{ грн}$$

2. Збиток від недоотримання приплоду:

$$З_2 = M \frac{T_x - T_3}{T_n + T_3} * K_n * B_n$$

M – кількість голів у групі

T_x – період від родів до першого запліднення

T_3 – період вір родів до першого запліднення здорової тварини

T_n – період плодоношення

K_n - коефіцієнт народжуваності

B_n - умовна вартість однієї голови приплоду, грн.

У першій групі збиток склав:

$$З_3 = \frac{55 * 1 * 1083}{215} = 277 \text{ грн}$$

У другій групі збиток склав:

$$З_3 = \frac{2 * 1 * 1083}{215} = 10,1 \text{ грн}$$

У третій групі збиток склав:

$$З_3 = \frac{132 * 1 * 1083}{215} = 665 \text{ грн}$$

Загальна сума економічного збитку від втрати продукції по групам.

$$З_{1 \text{ гр.}} = 3960 + 277 = 4237 \text{ грн}$$

$$\text{на тварину } 4237 : 8 = 529,6 \text{ грн}$$

$$З_{2 \text{ гр.}} = 144 + 10,1 = 154,1 \text{ грн}$$

$$\text{на тварину } 154,1 : 8 = 19,3 \text{ грн}$$

$$З_{3 \text{ гр.}} = 9504 + 665 = 10169 \text{ грн}$$

$$\text{на тварину } 10169 : 8 = 1271,1 \text{ грн}$$

3. Витрати на лікарські речовини

Іхглюковіт ціна 200 мл – 20 грн.

1) Перша група 50 мл + 50 мл = 100 * 8 = 800 мл або 80 грн.

На голову 80: 8 = 10 грн.

2) Друга група 50 мл +50 мл= 100*8 = 800мл або 80 грн.

На голову 80: 8 = 10 грн.

3) Третя група - профілактика **не проводилась**.

Втрати разом :

у першій групі склали 4237+10 грн = 4247 грн.

у другій групі склали 154,1 +10 грн = 164,1 грн.

у третій групі склали 10169 грн.

4. Загальний збиток на одну хвору тварин:

$KY = Y : M$, де Y – загальний збиток; M – кількість тварин.

$$KY_1 = 4247 : 8 = 530,9 \text{ грн.}$$

$$KY_2 = 164,1 : 8 = 20,5 \text{ грн}$$

$$KY_3 = 101169 : 8 = 1271,1 \text{ грн}$$

5. Економічна ефективність вираховується за формулою

$$EE = (Z_6 + B_{B_6}) - (Z_1 + B_{B_1}), \text{ де}$$

Z_6 – збитки недотримання продукції базової групи

B_{B_6} – витрати на лікування базової групи

Z_1 – збитки недотримання продукції дослідної групи

B_{B_1} – витрати на лікування дослідної групи

$$EE_1 = (10169+0) - (4237 + 80,0) = 5852 \text{ грн}$$

$$EE_2 = (10169+0) - (154,1 + 80,0) = 9934 \text{ грн.}$$

Отже **EE** запропонованої схеми лікування та профілактики субінволюції матки порівняно з контролем склали:

перша група 5852 грн.

друга група 9,934грн.

Таблиця 3.9

Економічна ефективність проведеного лікування.

Показники	Од. вим.	Номер групи		
		1 дослідна	2 дослідна	3 контро льна
Кількість тварин	гол.	8	6	8
Сервіс період	дн	38	29	49
Збитки від недоотримання продукції	грн	3960	1008	9504
Витрати на лікування	грн	80,0	80,0	0
Сума збитків та витрат на лікування	грн	3978,4	1020,7	9658,0
Економічна ефективність у порівнянні з базовою групою	грн	5609,6	8567,3	0

Розділ 4. Охорона праці ветеринарних працівників на виробничому об'єкті

В умовах високої технологічної забезпеченості тваринництва, використання нових технологій, конструкцій та механізмів, збільшення потужності виробництва великого значення набуває охорона праці та безпека виробництва [23,24]. Створення безпечних умов праці для трудящих було та залишається проблемою охорони праці на виробництві. За сучасних умов, в яких знаходиться наша країна, охороні праці не приділяється належної уваги.

Законодавство про охорону праці складається із:

1. Закону “Про внесення змін до Закону України “Про охорону праці”.
2. Кодексу законів про працю України.
3. Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”.
4. Колективний договір.

Та також прийнятих відповідно цих нормативно-правових актів, системою стандартів безпеки праці, інструкцій, розпорядження керівництва [28]. Дія закону поширюється на всіх юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, та на всіх працюючих.

Проведення заходів по зниженню виробничого травматизму та безпека праці є одними з найбільш важливих питань, які стоять перед керівництвом господарства. З метою розробки заходів безпеки необхідно провести оцінку тих робіт з охорони праці, які проводяться в господарстві. В господарстві заходи з охорони праці організовуються на підставі колективного договору, розпоряджень директора, інструкцій з виконання правил роботи [23,24]. Колективний договір заключається не пізніше лютого наступного року, між адміністрацією господарства та працівниками. Організаційною діяльністю та здійсненням контролю за роботою по

створенню безпечних умов праці на виробництві займається інженер з охорони праці, техніці безпеки та організації пожежної охорони, посаду якого займає головний інженер-технолог господарства. Він проводить роботу за планом, що затверджує керівник господарства. Для головного ветеринарного лікаря теж існують чітко визначені обов'язки з охорони праці: здійснювати постійний контроль за ветеринарно-санітарним станом приміщень, стежити за дотриманням Ветеринарного статуту України, норм, правил, інструкцій з охорони праці, про застосування лікувальних препаратів, приладів, специфічних засобів, впроваджувати профілактичні заходи.

Для працівників господарства передбачені такі види інструктажів:

-ввідний повинен одержати і засвоїти кожний, хто працює на виробництві незалежно від спеціальності та посади. На кожного працівника, що пройшов і засвоїв інструктаж, оформляють картку за встановленою формою;

-загальні по електробезпеці, протипожежній безпеці, безпеці обладнання, по наданню допомоги при нещасному випадку;

-на робочих місцях при відловлюванні, навантаженні та перевезенні птиці, дезинфекції обладнання і приміщення, при вакцинації та інших роботах в забійному цеху.

Інструктаж проводиться на підставі “Типового положення про організацію навчання працівників з питань охорони праці” від 26.01.2005р. Кожен працівник після інструктажу розписується в “Журналі проведення інструктажу по техніці безпеки”. Крім того, в обов'язки інженера по техніці безпеки входить контроль за технічною справністю машин і механізмів, виконанням робіт з наявністю загрози для здоров'я працівників, розслідування причин нещасних випадків.

Щорічно складаються плани заходів по рішенню питань безпеки праці та попередженні виробничого травматизму. Вони розглядаються і затверджуються загальним збором колективу господарства спільно з адміністрацією та профспілковим комітетом.

Фінансування цих заходів здійснюється за рахунок грошових надходжень, котрі плануються виробничо-плановим відділом господарства.

Таблиця 4.1

Показники стану охорони праці в господарстві.

№	Назва показників	Одиниці виміру	2010 рік	2011 рік	2012 рік
1.	Середня чисельність робітників.	чол.	94	115	115
2.	Кількість нещасних випадків: у т.ч. зі смертельним наслідком:	вип.	2	1	-
3.	Кількість днів непрацездатності	днів	25	88	-
4.	Матеріальні збитки від травматизму, (виплата по лікарняним квиткам).	грн.	141,75	1043,68	-
5.	Коефіцієнт частоти		21,28	8,7	-
6.	Коефіцієнт тяжкості		12,5	88	-
7.	Коефіцієнт витрати робочого часу		266,0	765,2	-
8.	Виділено коштів на охорону праці.	тис. грн.	5,6	7,0	10,0
9.	Використано коштів на охорону праці.	тис. грн.	5,6	7,0	10,0
10.	Кількість пожеж		-	-	-

Керівництво і відповідальність за організацію і проведення всіх перерахованих заходів покладені на керівництво господарства та провідних спеціалістів, вони здійснюють контроль за дотриманням вимог плану на виробничих ділянках. Крім того, обов'язки керівництва господарства і безпосередньо інженера по техніці безпеки входить контроль за дотриманням трудового законодавства по тривалості робочого часу, відпочинку, охороні праці жінок та підлітків.

Вимоги до персоналу:

- в розробці заходів з протипожежної безпеки господарства і здійснення контролю за їх виконанням приймають участь члени добровільної протипожежної дружини та інші працівники господарства;
- працівники повинні знати та суворо дотримуватися правил пожежної безпеки, вміти користуватися засобами пожежогасіння;
- до обслуговування телят, механізмів допускаються лише працівники, котрі мають відповідну спеціальну підготовку, пройшли інструктаж з техніки безпеки та не мають протипоказань медичної комісії;
- при роботі з тваринами, проведенні огляду, виконанні маніпуляцій необхідно дотримуватися правил індивідуального захисту, суворо дотримуватися інструкцій по охороні праці, зокрема: користуватися засобами індивідуального захисту при виконанні робіт, працювати тільки в спецодязі;
- при виготовленні та використанні розчинів дезречовин (особливо їдкого натру) необхідно оберігати лице, очі, слизові оболонки, органи дихання, шкіру від їх потрапляння шляхом застосування засобів індивідуального захисту: спецодягу, спецвзуття, рукавичок, респіраторів, протигазів;
- аналогічних суворих засобів індивідуального захисту необхідно дотримуватися і при роботі з хворими тваринами, інфікованим патматеріалом та обладнанням [33];
- до праці на окремих виробничих ділянках допускаються люди, котрі пройшли відповідний курс підготовки;
- до роботи з небезпечними матеріалами (дезінфектантами тощо) допускаються особи не молодше 18 років;
- палити і приймати їжу під час роботи заборонено;
- після роботи обличчя і руки миють теплою водою з милом;
- дезинфікуючу техніку та посуд заборонено використовувати для інших цілей;

- особи, що порушують вимоги встановлених інструкцій, несуть відповідальність відповідно діючого законодавства [22, 23].

Вимоги до обладнання:

- в кожному приміщенні господарства розміщений ящик з піском, бочка з водою, достатня кількість протипожежних засобів та вогнегасників;
- підлоги мають тверде покриття;
- приміщення обладнане припливно-витяжною вентиляцією;
- під'їзні шляхи мають тверде покриття (заасфальтовані);
- територія ферми огорожена;
- переважає штучне освітлення;
- застосовують природну та штучну вентиляцію.

Вимоги до технічного процесу:

- при виконанні робіт в господарстві наявна велика кількість факторів, котрі можуть бути небезпечними для обслуговуючого персоналу. В більшості випадків дія цих факторів пов'язана з виконанням технологічного процесу;
- в господарстві дезінфікують приміщення, обладнання, засоби догляду за тваринами, спецодяг, територію, послід тощо. Перед дезінфекцією всі об'єкти очищують механічно, а потім використовують вологу і аерозольну дезінфекцію за допомогою машин ДУК. Для одержання аерозолю використовують пневматичну насадку ГАН. Профілактична дезінфекція проводиться двічі на рік;
- особливу увагу слід приділяти дезінфекції бункерів для кормів і змішувачів з наступним мікробіологічним контролем. В якості деззасобу найчастіше використовують 2 %-ний гарячий розчин їдкого натра.
- ветеринарно-санітарні, лікувально-профілактичні обробки здійснюють лікарі ветеринарної медицини і ветеринарні санітари,

при цьому, крім механічних травмувань, вони можуть отримувати пошкодження шкіри, слизових оболонок, очей дією дезінфікуючих засобів при вологому методі дезінфекції – хімічні опіки, зокрема при використанні розчинів їдкого натру, ураження верхніх дихальних шляхів при проведенні аерозольної дезінфекції;

- при роботі з хворими тваринами, проведенні діагностичного обстеження та лабораторних досліджень, проведенні вимушеної дезінфекції можливе зараження ветеринарних спеціалістів, іноді і обслуговуючого персоналу, збудниками зооантропонозів;

Дотримуючись основних принципів охорони праці та протипожежної безпеки можна профілакувати травматизм, небезпечні ситуації та запобігти створенню несприятливих умов праці в процесі виробництва.

Таблиця 4.2

Структурно-логічна схема аналізу виробничих небезпек при виконанні робіт пов'язаних з лікуванням телят.

№ п/п	Назва операції, роботи, знарядь і засобів праці	Виробничі небезпеки			Можливі Варіанти наслідків	Заходи по Усуненню небезпек
		Небезпечні умови	Небезпечні дії	Небезпечні ситуації		
1	2	3	4	5	6	7
1	Виробниче приміщення для утримання телят	Недостатня вентиляція приміщення	Знаходження лікаря в приміщенні	Недостатній газообмін	Захворювання дихальної системи	Реконструкція системи Вентиляції
2	Виробниче приміщення для утримання телят	Недостатнє освітлення	Пересування лікаря по приміщенню	Падіння, удари	Травмування	Покращити освітлення приміщення

3	Діагностика	Відсутність станків для фіксації телят	Відбір крові та слизу	Неадекватна поведінка тварини	Травмування, уколи голками	Забезпечити станками для фіксації тварин
4	Проведення лікувально-профілактичних обробок	Відсутність карантинного приміщення	Вплив мікроорганізмів на лікаря	Захворювання ветеринарного лікаря	Надання медичної допомоги	Забезпечити карантинним приміщенням
5	Проведення лікувально-профілактичних обробок	Відсутність лотків для зберігання препаратів, шприців	Введення ін'єкцій хворим тваринам	Інфікування, уколи голками	Захворювання, травмування	Забезпечити необхідним лікувальним інвентарем
6	Проведення лікувально-профілактичних обробок	Відсутність засобів індивідуального захисту	Проведення маніпуляцій з твариною	Уколи голками, інфікування	Захворювання, травмування	Забезпечити засобами індивідуального захисту
7	Проведення ветеринарно-санітарних обробок приміщень	Відсутність засобів індивідуального захисту	Проведення дезінфекції, дератизації, дезінсекції	Вплив хімічних речовин на різні системи організму людини	Виникнення опіків, отруєнь	Забезпечити працівників засобами індивідуального захисту

Завдяки дотриманню необхідних вимог по охороні праці та техніці безпеки на підприємстві випадків виробничого травматизму останні три роки вдається уникати, хоча наявним є недостатній об'єм фінансування, наслідком якого є не досить регулярне забезпечення працівників новим спецодягом та спецвзуттям в залежності від характеру робіт, працюючих з деззасобами – новими респіраторами та протигазами, що необхідно усунути, відповідно до вимог по техніці безпеки. Дотримання особистої гігієни та техніки безпеки сприяє підвищенню санітарної культури господарства і є однією з основних умов збереження здоров'я працівників і підвищення продуктивності праці.

Для того, щоб не було нещасних випадків у господарстві, необхідно покращити умови праці, усунути причини виробничих травм, ми пропонуємо розробити наступні заходи: розробити програми проведення інструктажів, оновити наглядну агітацію куточка по техніці безпеки, перевірити та доповнити необхідними засобами щітки пожежної безпеки, забезпечити всі виробничі підрозділи першої медичної допомоги, відремонтувати санітарно – побутові приміщення, обладнати роздягальні, встановити водонагрівачі.

Таким чином, запропоновані заходи дають можливість створити безпечні і нешкідливі умови праці в господарстві.

Розділ 5. Екологічна експертиза ветеринарних заходів

Кожний живий організм в процесі своєї життєдіяльності постійно взаємодіє з навколишнім середовищем. Не виключення і людина. Вона бере в природі різні продукти і сировину, яку переробляє в необхідні для себе речовини. Таким чином, людина, так чи інакше, впливає на природу.

Основні сучасні завдання охорони природи: раціональне і планове використання природних ресурсів, захист навколишнього середовища від забруднення, входять в основу поняття «Охорона природи».

Охорона природи - це планова система державних, міжнародних та суспільних заходів, спрямованих на раціональне використання природних ресурсів, їх охорону і відновлення; для охорони навколишнього середовища від забруднення і розрухи [18].

Щоб оберігати природу в усій її красі для нинішнього та майбутнього поколінь необхідно передусім економічно використовувати дари природи.

Питання господарського використання природних ресурсів стало міжнародним завданням. Для успішного рішення необхідно знати кожному, як виробнича діяльність впливає на навколишнє середовище.

Сільське господарство знаходиться в тісному зв'язку з умовами зовнішнього середовища, наявністю і можливістю експлуатації природних ресурсів - землі, прісної води, лісів, рослинного та тваринного світу [25].

Після прийняття незалежності України раціональне використання природних ресурсів стало предметом особливої уваги. В зв'язку з цим на Україні було прийнято ряд законів, що регулюють відносини між суспільством та навколишнім середовищем. Вони також визначають ступінь заподіяного збитку і застосовувані при цьому санкції і покарання при порушенні даних законів. Основні законодавчі акти, що регулюють ці процеси, представлені в Україні наступними документами:

- Закон України про внесення змін у Закон України «Про ветеринарну медицину», Київ, 1997р.
- Закон України «Про охорону навколишнього середовища», 1991р.

- Закон України «Про охорону атмосферного повітря»
- «Земельний кодекс України», 1993р.
- «Водний кодекс України», 1991р., та інші [12,13].

Територія ферми господарства ПСП «Авангард» Бахмацького району Чернігівської області розташована на відстані 500 м від населеного пункту. Дороги на її території, в тому числі і та, що веде до села, заасфальтовані. Територія ферми обгороджена, а також обсаджена хвойними деревами. При в'їзді на ферму відсутній дезкилимок, що при виникненні інфекційних хвороб може сприяти їх розповсюдженню.

Щодо тваринницьких приміщень, то при вході вони обладнані дезкилимами, просоченими розчином 2 % NaOH. Вентиляція не задовольняє потреб виробництва. Тому в мікрокліматі приміщень такі шкідливі гази як аміак, оксид вуглецю. А також слід зазначити, що у вентиляційних системах відсутні будь-які фільтри і вище зазначені шкідливі гази викидаються в атмосферу, забруднюючи її. Гній видалається за допомогою транспортера, шляхи якого встановлені в каналах нижче рівня підлоги. Спочатку гній видалається у причеп, а потім вивозиться на поля і складається в бурти. В буртах проходить його біотермічне знезараження. Не рідко виникають випадки, коли гній не видалається з приміщень, що сприяє накопиченню аміаку повітрі.

Водопостачання на фермі здійснюється за допомогою водонапірної башти. Джерелом води являються підземні води. Ферма облаштована водопровідною мережею, гілка якої йде до кожного приміщення. Так як для водозабезпечення використовуються підземні води, то можливе забруднення джерела води практично відсутнє, централізоване водопостачання дозволяє в необхідних випадках забезпечувати надійну санітарну обробку всієї мережі, очистку і знезараження води.

Велику небезпеку в забрудненні води, повітря, ґрунту являють стічні води - рідкі відходи тваринницьких ферм. В залежності від походження стічні води містять домішки і сполуки органічних і нерідко отруйних

речовин, які можуть легко розкладатись, виділяючи при цьому продукти розпаду, що забруднюють ґрунти, воду, а також повітря.

Розтин, загинутих тварин проводять біля біотермічної ями на дерев'яному листі, що є порушенням. При розтині в ґрунт можуть потрапити мікроорганізми - збудники інфекційних хвороб і таким чином можуть поширюватись у навколишньому середовищі.

В якості скотомогильника в господарстві використовують яму Беккері, яка розташована на відстані 500 м від ферми. Вона представляє собою циліндричну забетоновану яму, глибиною 6 м, яка накривається дерев'яною кришкою, огорожена парканом.

Біологічні препарати зберігаються в спеціально відведеній для цього кімнаті. Препарати, які не мають отруйної та токсичної дії, зберігаються в шафі, що замикається на ключ. Препарати списку А (токсичні та отруйні) та списку В (токсичні та сильнодіючі) не зберігаються на фермі. Сироватки, вакцини та інші препарати, що потребують зберігання при низькій температурі і відсутності сонячного світла, зберігаються в холодильнику. Залишки біопрепаратів, що залишилися після виконання ветеринарних заходів в господарстві знезаражують методом кип'ятіння протягом 30 хвилин, про що складається відповідний акт.

Провівши екологічну експертизу можна зробити висновок, що виробництво на фермі ПСП «Авангард» потребує впровадження все більш дієвих заходів щодо підвищення рівня безпеки виробництва та захисту навколишнього середовища.

Пропозиції:

- ✓ Налагодити вентиляцію в приміщеннях.
- ✓ Забезпечити нормальний режим видалення гною з приміщень.
- ✓ Облаштувати яму Беккері за санітарно – гігієнічними вимогами.
- ✓ Розтин тварин проводити лише в спеціально відведеному та підготовленому майданчику.
- ✓ Організувати процес вивезення рідких відходів господарства до спеціальних сховищ.

6. Висновки

1. Основними причинами виникнення субінволюції матки є недоліки годівлі без урахування фізіологічної потреби, відсутність моціону і підготовки корів до отелення в сухостойний період

2. При випробуванні різних способів профілактики субінволюції матки більш фективним методом виявилось застосування іхглюковіту з молозивом

3. Запропонована схема профілактики субінволюції матки корів дозволила зменшити економічні збитки у першій дослідній групі на 5609,3 грн, а у другій на 8567,3 грн порівняно з базовою групою.

Рекомендації господарству.

Найважливішою умовою профілактики субінволюції матки, як найчастішої причини безплідності тварин, є створення тваринам таких умов утримання, годівлі та експлуатації, при яких би забезпечувалося нормальне функціонування всіх органів і систем, що підвищують їх життєдіяльність і стійкість до захворювань.

Все це зрештою дозволить поліпшити продуктивність тварин, підвищити їх відтвірну функцію, що в свою чергу покращить економічний стан тваринництва і господарства в цілому.

З метою профілактики субінволюції матки в корів у ПСП «Авангард» рекомендовано:

- з профілактичною метою коровам після розтелення вводити іхглюковіт з молозивом згідно схеми;
- поліпшити зоогієнічні умови утримання;
- поліпшити кормову базу;
- організувати систематичний активний моціон;
- організувати своєчасний запуск і догляд за тільними коровами.

Список використаної літератури.

1. Антибіотики, сульфаніламіді і нітрофурані у ветеринарії.: Довідник. М.: У «Агропромиздат» - 1988. – 258с.
2. Гаврилов А. М. Профілактика і лікування при послеотельних ускладненнях у корів /Гаврилов А. М. // Ветеринарія, 2000. – № 4.– С. 23-25.
3. Гончарів В. П. Профілактика і лікування гінекологічних захворювань у корів./ Гончарів В. П., Коропів В. А. М.: Россельхозиздат, 1981. – 248с.
4. Егунова А. В. Ефективність йодосодержащих препаратів при акушерсько-гінекологічній патології / Егунова А. В. // Ветеринарія, 2002. – № 8 – С. 12-13.
5. Жідков Д. Профілактика акушерсько-гінекологічних захворювань у корів // Жідков Д., Грішко Д., Шерстюк Д / Вет. медицина України– Київ, 2000. – № 1 – С. 23-24.
6. Заянчковській І. Ф. Профілактика і лікування акушерсько-гінекологічних захворювань у корів./ Заянчковській І. Ф. Уфа, 1982.– 258с.
7. Зверева Р. В. Профілактика безплідності корів і телиць. / Зверева Р. В., Сергиенко А. І., Чухрай Б. Н. – ДО.: Урожай, 1981.– 245 с.
8. Кашигин Р. І., Профілактика безплідності корів /Кашигин Р. І. /Ветеринарія, 1976. – № 3 – С. 27-29.
9. Кленів В. П. Із акушерської практики // Кленів В. П., Лютов Е. Ф / Ветеринарія, 1982. – № 9 – С. 36-37.
10. Раєвський А Природні факторі та технологічні засобі профілактики акушерських захворювань у корів / Раєвський А., Поліщук Б.// Ветеринарна медицина України, 1997. - № 8 – С. 35-36.
11. Кузьміч А. Вплив скоротливої функції матки на післяродовій ендометріт у корів // Кузьміч А. / Ветеринарія, 2000.– № 2 – С. 32-33.

12. Нежданов А. Р. Акушерсько-гінекологічеськіє хвороби у корів (діагностика і лікування) /Нежданов А. Р. Іноземців В. П.// Ветеринарія, – 1996. – № 6.– С. 23-26.
13. Нежданов А. Р. Профілактика безплідності і відтворення стада великої рогатої худоби / Нежданов А. Р., Іноземців В. П. //Ветеринарія,– 1999. – № 5 – С. 27-28.
14. Полянцев Н. І., Синявін А. Н. Акушерсько-гінекологічеськая диспансеризація на молочних фермах./ Полянцев Н. І., Синявін А. Н. - М.: Россельхозіздат, 1989.– 352 с.
15. Полянцев Н. І. Практичеськіє ради з боротьби з яловістю корів./ Полянцев Н. І. М.: Россельхозіздат, 1986. – 257с.
16. Попів Л. Д. Скрита форма мастита і гінекологічні хвороби у корів // Попів Л. Д., Смагин Н. П., Попів Ю. Л. / Ветеринарія, 1998. – № 4 – С. 25-26.
17. Самойлов В. А. Із акушерської практики // Самойлов В. А. / Ветеринарія, 1988. – № 3 – С.27-28.
18. Силаєва М. У. Препарати для лікування корів при гінекологічних хворобах //Силаєва М. У., Шаршаков В. М. /Досягнення науки АПК, 1989. – № 4 – С.32-34.
19. Самоделкин А. Р. Біотехнологічеськіє методи боротьби з безплідністю м'ясної худоби // Самоделкин А. Р., Гавріков А. М./ Ветеринарія, 1997. – № 11 – С. 41-43.
20. Сергиенко А. І. Профілактика безплідності великої рогатої худоби./ Сергиенко А. І. М.: Россельхозіздат, 1984. – 279 с.
21. Терешенков А. С. Профілактика і лікування акушерсько-гінекологічних захворювань у корів / Терешенков А. С. Мінськ: Урожай, 1990. – 369 с.
22. Турченко А. Н. Профілактика субінволюції матки і ендометріта у корів. / Турченко А. Н // Тези доповідей Всесоюз. науч. конф. – Вороніж, 1988. – С. 23.

23. Турченко А. Н. Препарати бета-каротину для профілактики акушерсько-гінекологічних патологій у корів // Турченко А. Н., Кудінова З. П. /Ветеринарія, 2002. – № 2 – С. 36-38.

24. Харута Р. Профілактика розладів фолікуло-і лютеогенезу, субінволюції та післяродового ендометріту у корів./ Харута Р., Недвіга О.// Вет. медицина України. –Київ, 2002. – № 7 – С. 45-46.

25. Харута Р. Патогенез затримання посліду, субінволюції, ендометріту у корів та їх профілактика./ Харута Р. Ордін Ю., Івасенко Б // Ветеринарна медицина України. – Київ, 1997. – № 10. – С 23-24.

26. Шипілов В. З., Чирків В. А. Послеродовая стимуляція статевої функції корів / Шипілов В. З., Чирків В. А. – Київ: Урожай, 1987. – 367с.

27. Юров В. І. Ефективність деяких біологічно активних речовин для профілактики субінволюції матки у корів / Юров В. І. //Актуальні проблеми ветеринарної медицини. - Наукові праці Кримського ГАУ. – Вип. № 74. – Сімферополь 2002. С. 26-28.

ДОДАТКИ